

Dziesięć wskazówek dla rodziców dzieci w wieku przedszkolnym

W ramach przygotowania materiału tzw. Konkretizované očekávané výstupy RVP PV (Podstawa Programowa Nauczania Przedszkolnego) oraz w odpowiedzi na liczne zapytania ze strony rodziców powstała propozycja materiału, określającego podstawowe wymagania w stosunku do dzieci wieku przedszkolnego, która może być przydatna dla rodziców przedszkolaków.

Rozpoczęcie edukacji szkolnej oznacza dla dziecka wielki przełom w życiu. Ulega zmianie jego rola, zmienia się środowisko, dorośli i rówieśnicy, program dnia, istota działań, prawa i wymagania wobec niego. Aby dziecko było w stanie opanować tę nową trudną sytuację bez większych problemów, powinno być nie tylko fizycznie, psychicznie i socjalnie dojrzałe, ale także optymalnie przygotowane merytorycznie.

Poniższy materiał dostarcza rodzicom dzieci w wieku przedszkolnym podstawowych informacji na temat tego, co dziecko powinno mieć opanowane przed inauguracją obowiązku szkolnego. Są tutaj przedstawione założenia wychowawcze i edukacyjne. Trzeba jednak pamiętać, że nie wszystkie dzieci osiągają dane kompetencje równocześnie, niektóre mogą się tylko do nich zbliżyć.

Przegląd podstawowych umiejętności łączy i jednoczy cele rodziny i szkoły. Dlatego tak bardzo ważna jest współpraca obu tych środowisk.

1. Dziecko powinno być dostatecznie rozwinięte fizycznie i psychicznie, panować świadomie nad swym ciałem, być samodzielne w zakresie samoobsługi

Dziecko spełnia dany warunek, gdy :

- porusza się w sposób skoordynowany, jest w miarę sprawne i zwinne (np. rzuca i chwyta piłkę, utrzymuje równowagę na jednej nodze, biega, skacze, w normalnych warunkach porusza się bezpiecznie)
- rozbiera się, ubiera i wkłada buty (zapina i rozpiną suwak, małe guziki, zawiąże sznurowadła, wkłada czapkę, rękawice)
- wykazuje samodzielność podczas spożywania posiłków (poprawnie używa sztućców, samo nalewa napoje, potrafi zachować czystość podczas jedzenia, używa serwetki)
- radzi sobie w zakresie higieny osobistej (korzysta z chustki do nosa, potrafi wyczyścić nos, umyć i wytrzeć ręce, korzysta z papieru toaletowego, posługując się szluzką w toalecie, sprząta po sobie)
- radzi sobie w zakresie drobnych prac porządkowych (sprząta i odkłada przedmioty oraz pomoce na określone miejsce, przygotowuje inne pomoce, sprząta zabawki)
- troszczy się o swoje rzeczy (utrzymuje je w porządku)

2. Dziecko powinno być uczuciowo relatywnie samodzielne i zdolne do kontroli i władzy nad swym zachowaniem

Dziecko spełnia dany warunek, gdy :

- sprostą rozłące z rodzicami
- funkcjonuje samodzielnie, ma swe zdanie, wraża swą aprobatę i sprzeciw
- przejawia się jako emocjonalnie stałe, bez wyraźnych wahań nastrojów
- panuje nad sobą (reaguje odpowiednio na drobne niepowodzenia, potrafi odłożyć swe żądanie na okres późniejszy, potrafi dostosować się do danej czynności i sytuacji)
- ma świadomość, że jest odpowiedzialne za swe zachowanie
- dostosowuje się do określonych reguł

3. Dziecko powinno adekwatnie radzić sobie z językiem, mową i umiejętnościami komunikatywnymi

Dziecko spełnia dany warunek, gdy :

- wymawia poprawnie wszystkie głoski, w tym te trudne
- mówi zdaniami, potrafi opowiedzieć przygodę, opisać daną sytuację itp.
- mówi przeważnie poprawnie gramatycznie (tzn. używa właściwie rodzaju, liczby, czasu, formy wyrazów, przyimków itp.)
- rozumie znaczenie większości słów i wyrazów powszechnie używanych w jego środowisku
- ma odpowiednio rozwinięte słownictwo, potrafi nazwać większość tego, co je otacza
- naturalnie i zrozumiale rozmawia z dziećmi i dorosłymi, potrafi prowadzić rozmowę i respektuje jej zasady
- próbuje napisać pismem drukowanym swe imię (podpisuje rysunek swym imieniem lub znakiem)
- naturalnie posługuje się komunikacją niewerbalną (gesty, mimika, gra ciała itd.)
- współpracuje z grupą

4. Dziecko powinno mieć opanowaną koordynację wzrokowo-ruchową, motorykę precyzyjną, prawolewą orientację w schemacie ciała

Dziecko spełnia dany warunek, gdy :

- sprawnie posługuje się przedmiotami codziennego użytku, zabawkami, pomocami i narzędziami (pracuje ze składankami, klockami, modeluje, wycina, rysuje, składa kartkę papieru, wydiera, nakleja, poprawnie obraca strony w książce)
- potrafi pracować z wykorzystaniem drobnych przedmiotów (koraliki, drobne elementy konstrukcyjne itp.)
- poprawnie trzyma ołówek, tzn. dwoma palcami, trzeci podłożony, luźny nadgarstek
- sprawnie prowadzi ołówek, ślad jest ciągły (odrysowywuje, koloruje, w rysunku pojawiają się szczegóły i wyrażenia ruchu)

- potrafi odtwarzać podstawowe figury geometryczne (kwadrat, koło, trójkąt, prostokąt), różne kształty (ewentualnie litery)
- szereguje elementy zwykle od lewej strony do prawej
- posługuje się prawą lub lewą ręką podczas rysowania czy innych czynności, gdzie dochodzi do preferencji danej ręki (ma określoną stronność, jest ewidentne czy dziecko jest prawo lub leworęczne)

5. Dziecko powinno rozróżniać bodźce wzrokowe lub słuchowe

Dziecko spełnia dany warunek, gdy :

- rozróżnia i porównuje podstawowe cechy i właściwości przedmiotów (kolor, wielkość, kształt, materiał, figurę i tło), odkrywa ich podobieństwa i różnice
- buduje wyrazy z kilku usłyszanych sylab i obrazek z kilku kształtów, fragmentów
- rozróżnia dźwięki (naturalne i celowo wytwarzane oraz rozróżnia odgłosy prostych instrumentów muzycznych)
- wyczuwa różnice pomiędzy głoskami (miękkie i twarde, ...)
- słuchowo dzieli słowo na sylaby (wyklaskuje sylaby w wyrazie)
- dostrzega różnice pomiędzy dwoma obrazkami, uzupełnia szczegóły
- rozróżnia proste symbole obrazkowe i znaki oraz proste symbole i znaki o znaczeniu abstrakcyjnym (litery, liczby, podstawowe znaki drogowe, piktogramy)
- zauważa zmiany w otoczeniu, na obrazku (co jest nowe, czego brakuje)
- reaguje właściwie na sygnały wzrokowe i akustyczne

6. Dziecko powinno mieć opanowane proste operacje myślowe i logiczne, i orientować się w zakresie elementarnych pojęć matematycznych

Dziecko spełnia dany warunek, gdy :

- ma wyobrażenie o liczbie (pokazuje na palcach lub przedmiotach ilość, liczy na palcach, liczy po jednostkach, rozumie, że liczba oznacza ilość)
- ma opanowane elementarne rachunki (przedstawia szereg liczbowy i zlicza ilość elementów minimalnie w zakresie do pięciu czy dziesięciu)
- porównuje ilość dwu małolicznych zbiorów tzn. w zakresie do pięciu elementów (zauważa różnice i określa o ile dany zbiór jest większy czy mniejszy)
- rozpoznaje podstawowe figury geometryczne (koło, kwadrat, trójkąt itp.)
- rozróżnia i porównuje właściwości przedmiotów
- klasyfikuje, grupuje i przyporządkowuje elementy wg danego kryterium (koraliki do grup wg koloru, kształtu, wielkości)
- myśli logicznie, prowadzi proste rozważania, komentuje, co robi („myśli głośno“)
- rozumie proste związki i powiązania, związki przyczynowo-skutkowe, rozwiązuje proste sytuacje problemowe, zadania słowne, przykłady, zagadki, rebusy, labirynty
- ma opanowaną orientację w przestrzeni małej i dużej (np. nad, pod, na dole, u góry, w środku, nazewnątrz, wcześniej, później, wczoraj, dzisiaj), orientuje się w pojęciach oznaczających wielkość i wagę (np. długi, krótki, mały, wielki, ciężki, lekki)

7. Dziecko powinno mieć dostatecznie rozwiniętą spostrzegawczość i zdolność do celowego zapamiętywania i świadomego uczenia się

Dziecko spełnia dany warunek, gdy :

- skupia uwagę na danej czynności przez określony czas (około 10-15 minut)
- jest w stanie podjąć wysiłek intelektualny w zakresie proponowanych przez nauczyciela zadań (potrafi się skupić również na czynnościach, które nie są w centrum jego aktualnego zainteresowania)
- celowo zapamiętuje swe przeżycia, doznania wzrokowe i słuchowe, potrafi je sobie po pewnym czasie przypomnieć i odtworzyć, częściowo i oceniać
- zapamiętuje rymowanki, wierszyki, piosenki
- akceptuje zadania i obowiązki, powierzone zadania wykonuje z uwagą, nie odbiega do innych czynności, dokłada starań, żeby doprowadzić pracę do końca
- postępuje wg wskazówek
- pracuje samodzielnie

8. Dziecko powinno posiadać umiejętności społeczne pozwalające mu funkcjonować w grupie rówieśników

Dziecko spełnia dany warunek, gdy :

- stosuje podstawowe zasady współzycia między ludźmi (pozdrowia, poprosi, podziękuje, przeprosi)
- nawiązuje kontakty z innymi dziećmi i dorosłymi, rozmawia zazwyczaj bez problemów, nawiązuje przyjaźnie dziecięce z rówieśnikami, w stosunku do których czuje przychylność
- nie obawia się rozłąki z bliskimi na określony czas
- potrafi być partnerem w zabawie (znajduje partnera do gry, umawia się w trakcie zabawy, dzieli się i zamienia rolami, podporządkowuje się określonym zasadom ustalonym wcześniej)
- włącza się do pracy w grupie, współpracuje podczas czynności kolektywnych, dostosuje się do poglądów i decyzji grupy
- negocjuje i umawia się, wyraża swój pogląd, potrafi go bronić
- w grupie (w rodzinie) podporządkowuje się ustalonym, znanym regułom i umowom, jeśli są podane wskazówki, postępuje zgodnie z nimi
- jest koleżeńskie w stosunku do innych dzieci, wrażliwe i taktowne (dzieli się zabawkami, pomocami, słodyczami, dzieli się zadaniami, zauważa życzenia innych)
- ma wzgląd na innych (potrafi się umówić, poczekać, zamienić się, pomagać młodszemu)

9. Dziecko powinno dostrzegać bodźce kulturowe i przejawiać się kreatywnie

Dziecko spełnia dany warunek, gdy :

- uważnie słucha lub śledzi z zainteresowaniem przedstawienie literackie, filmowe, dramatyczne czy muzyczne
- interesuje się wystawą obrazków, kukiełek, fotografii, odwiedzinami w ogrodzie zoologicznym czy botanicznym, w gospodarstwie, na farmie itp.
- potrafi brać udział w dziecięcych programach kulturalnych, imprezach rozrywkowych, uroczystościach, imprezach sportowych
- o swych przeżyciach potrafi opowiadać, określa, co widziało, słyszało, potrafi dostrzec, co było ciekawe, czym się zainteresowało, co było właściwe, a co nie
- interesuje się literaturą, zna wiele bajek i przygód, ma swego ulubionego bohatera
- zna wiele piosenek, wierszyków i rymowanek
- potrafi śpiewać proste piosenki, wyczuwa i utrzymuje rytm (np. wyklaskuje, gra na bębnie)
- tworzy, modeluje, rysuje, maluje, wycina, klei, wydiera, buduje, konstruuje
- uczestniczy w zabawie twórczej i tematycznej (np. w szkole, w domu rodzinnym, w podróży, w lekarza), potrafi wystąpić w krótkiej roli teatralnej

10. Dziecko powinno orientować się w najbliższym otoczeniu, środowisku lokalnym oraz samodzielnie radzić sobie w sytuacjach życiowych

Dziecko spełnia dany warunek, gdy :

- orientuje się w swym środowisku (w domu, w przedszkolu), dobrze orientuje się w najbliższym otoczeniu (wie, gdzie mieszka, gdzie chodzi do przedszkola, gdzie znajdują się sklepy, boisko, do kogo zwrócić się w razie nieprzewidzianych wypadków itp.)
- potrafi poradzić sobie w codziennych sytuacjach stosując praktyczne rozwiązania samodzielnie lub we współpracy (np. potrafi przekazać prostą wiadomość, zrobić zakupy i zapłacić w sklepie, wyrazić, co jest mu potrzebne, zapytać, gdy czegoś nie rozumie, potrafi telefonować, utrzymuje ład i porządek, jest samodzielne, wykonuje drobne prace porządkowe, potrafi troszczyć się o rośliny lub drobne zwierzęta domowe)
- wie, jak należy się zachowywać (np. w domu, w przedszkolu, w miejscach publicznych, u lekarza, w teatrze, w sklepie, na chodniku, na ulicy, podczas spotkania z nieznanymi ludźmi) i stara się tego przestrzegać
- posiada wiedzę o świecie przyrody żywej i nieożywionej, ludzi, kultury, techniki w zakresie praktycznego zastosowania (np. orientuje się w schemacie ciała, potrafi nazwać jego części i niektóre organy, rozróżnia płeć, wie, jak nazywają się członkowie rodziny i czym się zajmują, zna różne zawody, profesje, pomoce, narzędzia, wie, do czego służą pieniądze, zna nazwy niektórych roślin, drzew, zwierząt i innych żywych istot, orientuje się w środkach lokomocji, zna niektóre urządzenia techniczne), ma rozeznanie dotyczące powszechnych zjawisk, zdarzeń i sytuacji, z jakimi się na co dzień spotyka (np. warunki atmosferyczne i ich przemiany, zmiany pór roku, substancje i ich właściwości, podróżowanie, środowisko naturalne i troska o nie, rozporządzanie z odpadami komunalnymi)
- odpowiednio do wieku potrafi zaangażować się w opiekę nad potrzebującymi
- posiada wiedzę na temat szerszego środowiska, np. naszego kraju (miasta, góry, rzeki, język, kultura), na temat istnienia innych państw i narodów, ma przypadkowe

informacje i fragmentaryczną wiedzę na temat różnorodności świata i jego systemu (kontynenty, planeta Ziemia, wszechświat)

- zachowuje się kulturalnie, z zachowaniem powszechnie obowiązujących zasad współżycia w środowisku przedszkolnym i rodzinnym oraz w miejscach publicznych (na ulicy, na boisku, w sklepie, u lekarza), dostrzega ewentualne niebezpieczeństwa (ocenia miarę niebezpieczeństwa w danej sytuacji, jest ostrożne, nie ryzykuje), zna i dotrzymuje zasady zachowania się na ulicy (uważa podczas przechodzenia na inną stronę ulicy, wie, co oznacza sygnalizacja świetlna)
- zna czynniki zagrażające zdrowiu (palenie)
- uświadamia sobie ryzyko i przejawy niewłaściwych zachowań, np. szykana, przemoc